

SLOVNÍK ZNALOSTNEJ EKONOMIKY

Rudolf Sivák a kolektív

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

SLOVNÍK ZNALOSTNEJ EKONOMIKY

Rudolf Sivák a kolektív

Sprint dva

ISBN 978-80-89393-45-9

9 788089 393459

Pakšiová

Slovník

znalostnej ekonomiky

Rudolf Sivák a kolektív

R. Sivák

Sprint dva

Slovník znalostnej ekonomiky

Vedúci autorského kolektívu

Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.
rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave

Lektori

Ing. Jana Nová, PhD., MBA

Dr. h. c. prof. Ing. Július Alexy, CSc.

Vedecká redakcia

doc. Ing. Anetta Čaplánová, PhD.

Zodpovedná redaktorka publikácie

PhDr. Katarína Rybanská

Redakcia hesiel v anglickom jazyku

doc. PhDr. Daniela Breveníková, CSc.

Návrh obálky

© T. V. Ivanič

Technické spracovanie

Silvia Rémayová

Za odbornú stránku textu zodpovedajú autori.

Dielo je chránené autorskými právami. Týka sa to kopírovania, výňatkov častí textu, ilustrácií, mediálnej a mechanickej reprodukcie, zaznamenávania v zariadeniach na spracovanie údajov. Toto oprávnenie sa vzťahuje aj na rozširovanie cez internet. Šírenie bez písomného súhlasu majiteľa práv a vydavateľa je trestné.

© 2011 Ekonomická univerzita v Bratislave

Vydavateľstvo SPRINT dva

ISBN 978-80-89393-45-9

Autorský kolektív

Ing. Mária Andrejčíková, PhD. (M. And.)
Ing. Pavol Andrejovský, PhD. (P. A.)
PhDr. Mária Antalová, PhD. (M. Ant.)
Mgr. Ing. Monika Bačová, PhD. (M. Bač.)
prof. Ing. Peter Baláž, PhD. (P. B.)
Ing. Vítězslav Balhar, PhD. (V. B.)
prof. Ing. Anna Baštincová, CSc. (A. B.)
doc. Ing. Kornélia Beličková, PhD. (K. B.)
Ing. Dana Benešová, PhD. (D. Ben.)
doc. Ing. Elena Beňová, PhD. (E. B.)
doc. RNDr. Mária Bilíková, PhD. (M. Bil.)
Ing. Ľubomír Billý (Ľ. B.)
Ing. Ján Bolgáč (J. B.)
doc. PhDr. Daniela Breveníková, CSc. (D. Bre.)
doc. Ing. Ivan Brezina, CSc. (I. B.)
Ing. Zuzana Brinčíková, PhD. (Z. B.)
Ing. Michaela Bruothová, PhD. (M. Bru.)
prof. Ing. Milan Buček, DrSc. (M. Buč.)
Ing. Michal Budinský (M. Bud.)
PhDr. Ing. Sylvia Bukovová (S. B.)
Ing. Magdaléna Cárachová, PhD. (M. C.)
Ing. Soňa Coss, PhD. (S. C.)
Ing. Katarína Cséfalvayová (K. C.)
Ing. Jana Czillingová, CSc. (J. C.)
doc. Ing. Anetta Čaplánová, PhD. (A. Čap.)
Ing. Mgr. Tomáš Černěno (T. Č.)
Ing. Mikuláš Černota (M. Č.)
Ing. Peter Červenka (P. Č.)
Ing. Anton Čiernik, PhD. (A. Čie.)
prof. Ing. Viera Čihovská, PhD. (V. Č.)
prof. Ing. Ferdinand Daňo, PhD. (F. D.)
Ing. Mgr. Gabriela Dubcová, PhD. (G. D.)
doc. Ing. Iveta Dudová, PhD. (I. D.)
prof. Ing. Andrej Dupaľ, CSc. (A. D.)
doc. Ing. Mária Dzurová, PhD. (M. D.)
doc. Ing. Mária Farkašová, CSc. (M. Far.)
doc. RNDr. Jozef Fecenko, CSc. (J. F.)
Ing. Mgr. Renáta Feketeová, PhD. (R. F.)
prof. Ing. Michal Fendek, CSc. (M. Fen.)
prof. Ing. Eleonora Fendeková, PhD. (E. Fen.)

Ing. Mária Fertal'ová (M. Fer.)
doc. Ing. Elena Fetisovová, CSc. (E. Fet.)
Ing. Elena Fifeková, PhD. (E. Fif.)
Ing. Peter Filo, PhD. (P. F.)
doc. Ing. Zuzana Finková, PhD. (Z. Fin.)
Ing. Veronika Fodorová (V. F.)
doc. Ing. Alžbeta Foltínová, CSc. (A. F.)
Ing. Zuzana Francová, PhD. (Z. Fra.)
Ing. Jozef Gajdoš, PhD. (J. G.)
Ing. Ľubomíra Gertler, PhD. (Ľ. G.)
Ing. Mgr. Maria Glavatskich (M. Gla.)
doc. Ing. Marián Goga, PhD. (M. Gog.)
prof. Ing. Vladimír Gonda, PhD. (V. G.)
Ing. Martin Grančay (M. Gra.)
Ing. Katarína Grančičová, PhD. (K. G.)
Dr. h. c. prof. Ing. Miroslav Grznár, DrSc. (M. Grz.)
doc. Ing. Anna Harumová, PhD. (A. H.)
Ing. Jamal Hasan, PhD. (J. Has.)
Ing. Ivan Hlavatý (I. Hla.)
JUDr. Ing. Matej Hodál (M. Hod.)
JUDr. Dušan Holub, PhD. (D. Hol.)
Ing. Petra Holzerová (P. H.)
doc. RNDr. Galina Horáková, CSc. (G. H.)
Ing. Lucia Horňáková, PhD. (L. H.)
prof. Ing. Eva Horvátová, PhD. (E. Hor.)
Ing. Dana Hrušovská, PhD. (D. Hru.)
prof. Ing. Božena Hrvol'ová, CSc. (B. H.)
Ing. Ivana Hudáková, PhD. (I. Hud.)
Ing. Margita Hulmanová (M. Hul.)
Ing. Ľubica Hurbánková, PhD. (Ľ. H.)
prof. Ing. Janka Hvožďarová, CSc. (J. Hvo.)
Ing. Eduard Hyránek, PhD. (E. Hyr.)
prof. Ing. Božena Chovancová, PhD. (B. Ch.)
Ing. Zuzana Ilavská (Z. I.)
doc. RNDr. Alžbeta Ivaničková, CSc. (A. I.)
prof. Ing. Anežka Jankovská, PhD. (A. J.)
Ing. Marek Jemala, PhD. (M. J.)
doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD. (Z. J.)
doc. Ing. Igor Kačenač, PhD. (I. Kač.)
doc. RNDr. Marta Karkalíková, PhD. (M. Kar.)

prof. Ing. Jaroslav Kita, PhD. (J. Kit.)
 doc. Ing. Mária Klimiková, PhD. (M. Kli.)
 doc. Ing. Mojmir Kokles, PhD. (M. Kok.)
 Ing. Albína Kostková (A. Kos.)
 doc. Ing. Jana Kotlebová, PhD. (J. Kot.)
 doc. Ing. Antónia Kovalčíková, PhD. (A. Kov.)
 Ing. Dušan Kozovský, PhD. (D. K.)
 doc. Ing. Jan Kráčmar, CSc. (J. Kráč.)
 prof. Ing. Jozef Kráľovič, CSc. (J. Kráľ.)
 Ing. Viera Kubičková, PhD. (V. K.)
 Ing. Iveta Kufelová (I. Kuf.)
 Ing. Mária Kuláková (M. Kul.)
 doc. Ing. Helena Labská, PhD. (H. L.)
 RNDr. Viera Labudová, PhD. (V. Lab.)
 doc. Ing. Alica Lacková, PhD. (A. Lac.)
 Ing. Branislav Lajoš, PhD. (B. L.)
 Ing. Martin Lábaj, PhD. (M. Láb.)
 prof. Ing. Dagmar Lesáková, PhD. (D. Les.)
 prof. Ing. Michal Leščišin, DrSc. (M. Leš.)
 doc. Ing. Gizela Lénártová, PhD. (G. L.)
 doc. Ing. Vanda Lieskovská, PhD. (V. Lie.)
 RNDr. Erika Liptáková, PhD. (E. L.)
 doc. PhDr. Danuša Lišková, CSc. (D. Liš.)
 Ing. Zuzana Littvová, PhD. (Z. Litt.)
 Ing. Adriana Lukáčiková, PhD. (A. Luk.)
 JUDr. Iva Lukačovičová (I. L.)
 Ing. Zuzana Lukačovičová, PhD. (Z. Luk.)
 Ing. Ladislav Lysák, DrSc. (L. L.)
 doc. PhDr. Zdenka Macková, PhD. (Z. Mac.)
 doc. Ing. Helena Majdúchová, CSc. (H. M.)
 doc. Ing. Miroslav Majtán, CSc. (M. Maj.)
 prof. Ing. Štefan Majtán, PhD. (Š. M.)
 prof. Ing. Anna Majtánová, PhD. (A. Maj.)
 Mgr. Zuzana Marčeková, PhD. (Z. Mar.)
 Ing. Peter Marko, PhD. (P. Marko)
 doc. Ing. Peter Markovič, PhD. (P. Mark.)
 doc. Ing. Marta Martincová, PhD. (M. Mar.)
 Ing. Eleonóra Matoušková, PhD. (E. Mato.)
 Ing. Martin Matušovič, PhD. (M. Matu.)
 Ing. Monika Matušovičová, PhD.
 (M. Matu-ová)
 doc. Ing. Katarína Máziková, PhD. (K. M.)
 Ing. Anna Micháľková, PhD. (A. Mich.)

prof. Ing. Valéria Michalová, PhD. (V. Mich.)
 Ing. Andrej Miklošík, PhD. (A. Mik.)
 doc. Ing. Oľga Miková, CSc. (O. M.)
 Ing. Jana Mikócziová, PhD. (J. Mik.)
 Ing. Juraj Mišún, PhD. (J. Miš.)
 doc. RNDr. Ema Mišúnová, CSc. (E. Miš.)
 Ing. Vladislav Mlynčár (V. Mlyn.)
 Ing. Lucia Mojžišová, PhD. (L. M.)
 Ing. Daša Mokošová, PhD. (D. M.)
 Ing. Jana Naščáková, PhD. (J. Naš.)
 Ing. Marián Nemec, PhD. (M. N.)
 doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD. (E. N.)
 Ing. Juraj Neufeld, PhD. (J. Neuf.)
 doc. Ing. Anna Neumannová, CSc. (A. N.)
 prof. JUDr. Ľudmila Novacká, PhD. (Ľ. N.)
 Ing. Jana Nová, PhD. MBA (J. Nová)
 Ing. Jaromír Novák, PhD. (J. Novák)
 Ing. Veronika Novosadová (V. N.)
 doc. Ing. Pavol Ochotnický, CSc. (P. O.)
 doc. PhDr. Eva Ondrčková, CSc. (E. O.)
 Ing. Anna Ondrejková (A. O.)
 Ing. Darina Orbánová, PhD. (D. O.)
 Ing. Milan Oreský, PhD. (M. O.)
 doc. Ing. Mária Pachingerová, CSc. (M. Pach.)
 doc. Ing. Ružena Pardelová, PhD. (R. P.)
 Ing. Ladislav Pasiar (L. P.)
 doc. Ing. Erika Pastoráková, PhD. (E. P.)
 Ing. Ľuboš Pavelka, PhD. (Ľ. Pav.)
 Ing. Jana Péliová, PhD. (J. P.)
 doc. RNDr. Ľudovít Pinda, CSc. (Ľ. Pin.)
 doc. Ing. Veronika Piovarčiová, CSc. (V. P.)
 Ing. Marian Poláček (M. Pol.)
 Ing. Gabriela Ponecová (G. P.)
 Mgr. Attila Pólya, PhD. (A. P.)
 Ing. Paula Puškárová, DiS. art. (P. P.)
 RNDr. Eva Rakovská (E. Rak.)
 Ing. Štefan Rehák, PhD. (Š. R.)
 Ing. Peter Reťkovský (P. Reť.)
 prof. Ing. Eva Rievajová, PhD. (E. Riev.)
 doc. Ing. Eva Romančíková, PhD. (E. Rom.)
 Ing. Anita Romanová, PhD. (A. R.)
 doc. RNDr. Eva Rublíková, PhD. (E. Rub.)
 Ing. Peter Rusiňák (P. Rus.)

Ing. Daniela Rybárová, PhD. (D. R.)
 doc. JUDr. Mikuláš Sabo, CSc. (M. Sabo)
 doc. RNDr. Katarína Sakálová, CSc. (K. S.)
 prof. Ing. Anna Schultzová, PhD. (A. S.)
 Ing. Ľubica Sipková, PhD. (Ľ. Sip.)
 RNDr. Daniela Sivašová, PhD. (D. S.)
 Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD. (R. S.)
 prof. Ing. Štefan Slávik, CSc. (Š. S.)
 prof. Ing. Otto Sobek, CSc. (O. S.)
 doc. Ing. Eva Sodomová, PhD. (E. S.)
 prof. Ing. Božena Soukupová, PhD. (B. S.)
 prof. Ing. Vojtech Stanek, PhD. (V. S.)
 Dr. h. c. prof. Ing. Juraj Stern, CSc. (J. S.)
 Ing. Soňa Svoreňová (S. S.)
 prof. Ing. Ľuboslav Szabo, CSc. (Ľ. Sza.)
 prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc. (M. Szar.)
 Ing. Nóra Szikorová (N. S.)
 Ing. Vladimír Šebej (V. Š.)
 Ing. Michal Šinský, PhD. (M. Šin.)
 doc. RNDr. Lea Škrovánková, PhD. (L. Š.)
 Ing. Peter Škurla, PhD. (P. Š.)
 prof. Ing. Rudolf Šlosár, PhD. (R. Š.)
 prof. Ing. Anna Šlosárová, PhD. (A. Šlos.)
 doc. Mgr. Erik Šoltés, PhD. (E. Šol.)
 Ing. Michaela Štefančíková (M. Štef.)

doc. Ing. Antónia Štensová, PhD. (A. Šten.)
 Ing. Boris Štunc, CSc. (B. Š.)
 doc. Ing. Elena Šúbertová, PhD. (E. Šúb.)
 prof. Ing. Milan Terek, PhD. (M. Ter.)
 doc. Ing. Dana Tkáčová, PhD. (D. T.)
 Ing. Miroslav Tóth, PhD. (M. Tóth)
 doc. Ing. Miloš Tumpach, PhD. (M. Tum.)
 doc. Ing. Jozef Tvrdoň, CSc. (J. T.)
 Ing. Daniela Urbíliková, PhD. (D. U.)
 Mgr. Lenka Vačoková (L. V.)
 Ing. Jana Vančíková, PhD. (J. V.)
 doc. Ing. Pavel Vavrinčík, CSc. (P. Vav.)
 Ing. Ľudmila Velichová, PhD. (Ľ. V.)
 JUDr. Mária Veterníková, PhD. (M. Vet.)
 prof. Ing. Pavol Vincúr, PhD. (P. Vin.)
 prof. Ing. Karol Vlachynský, PhD. (K. V.)
 doc. RNDr. Viera Vlčková, CSc. (V. V.)
 Ing. Michaela Vogl, PhD. (M. Vogl.)
 Ing. Dana Vokounová, PhD. (D. V.)
 Ing. Marián Vongrej, PhD. (M. Von.)
 Ing. Martin Vovk, PhD. (M. Vovk.)
 Ing. Richard Woltemar, PhD. (R. W.)
 doc. Ing. Otília Zorkóciiová, PhD. (O. Z.)
 doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD. (A. Z.)
 prof. Ing. Elena Žárska, CSc. (E. Ž.)

Úvodom

Posledné desaťročia boli poznamenané rozšírením nových technológií a nadväzujúcimi zmenami v ekonomike i v celej spoločnosti takého významu, že možno hovoriť o novom type ekonomiky, ktorý sa najčastejšie označuje ako znalostná ekonomika. Termín znalostná ekonomika vznikol v druhej polovici 20. storočia na označenie ekonomiky, ktorá je založená hlavne na využívaní poznatkov a znalostí. V 90. rokoch 20. storočia sa použitie pojmu znalostná ekonomika rozšírilo v súvislosti so zmenami v reprodukčnom procese vyspelých krajín a s rozvojom odvetví zameraných na vývoj počítačového softvéru, s rozšírením telekomunikačných spoločností, vzdelávacích a výskumných inštitúcií a so zvyšovaním ich príspevku k ekonomickému rastu krajiny. Niektorí analytici však vyjadrujú pochybnosti o existencii znalostnej ekonomiky, resp. o tom, či v porovnaní s predchádzajúcim stupňom vývoja prináša novú a odlišnú kvalitu. Poukazujú pritom na to, že znalosti boli vždy významným faktorom vývoja podmieňujúcim inovácie a technologické zmeny, a v súčasnosti len vzrástol rozsah a dynamika týchto procesov. Dominuje však názor, ku ktorému sa tiež prikláňame, že súčasný stupeň vývoja nie je spojený len s rastom kvantity a dynamiky technologických zmien, ale ide o kvalitatívne nový stupeň rozvoja. Skúmanie znalostnej ekonomiky je v súčasnosti často spojené aj s otázkami globalizácie trhov, ich deregulácie na národnej a medzinárodnej úrovni, vplyvu rastúcej dostupnosti informačných a komunikačných technológií vo všetkých sférach ekonomickej činnosti, rastu významu počítačových sietí a internetu, poznatkov a znalostí v ekonomickej činnosti, ako aj s rozšírením informačných technológií a sofistikovaných výrobkov a služieb.

Je zrejmé, že v znalostnej ekonomike technologické zmeny a vplyv znalostí determinujú a modifikujú ekonomický vývoj. Znalostná ekonomika sa stáva súčasťou globálneho ekonomického prostredia, v ktorom sa relativizuje oddelenosť jednotlivých národných ekonomík. Zároveň je vhodné poznamenať, že vo vzťahu k rozvoju znalostnej ekonomiky je relevantný celý komplex ekonomických a neekonomických faktorov. Napríklad Svetová banka v indexe znalostnej ekonomiky zameriava pozornosť na systém ekonomických podnetov a inštitucionálny režim, vzdelávanie a výučbu, zavádzanie inovácií a technológií, infraštruktúru v oblasti informačných a komunikačných technológií ako základné piliere znalostnej ekonomiky.

V súčasnosti sa v ekonomických teóriách úroveň znalostí a technologický rozvoj často považujú za samostatné výrobné faktory. Rastúca úroveň znalostí a schopností ľudí zvyšuje produktivitu iných výrobných faktorov a stáva sa tak z hľadiska dlhodobého ekonomického rastu kľúčovou. Znalosti stimulujú tvorbu

efektívnejších metód výroby a vývoj nových, zdokonalených tovarov a služieb, zrýchľujú technologické zmeny a ich difúziu. Špecifickou vlastnosťou znalostí je, že ich využitím sa ich zásoba nezmenšuje a hodnota znalostí vzrastá s rastom rozsahu ich využitia.

Hoci začiatky technologických zmien bolo možné pozorovať už v 40. rokoch 20. storočia, keď vznikli prvé počítače, trvalo takmer polstoročie, kým sa tento objav masovo rozšíril a výraznejším spôsobom ovplyvnil vývoj produktivity. Často sa to vysvetľuje tým, že rozšírenie počítačov muselo dosiahnuť určitú kritickú hodnotu, aby dokázalo významne ovplyvniť fungovanie ekonomiky a spoločnosti. Zároveň s tým bolo potrebných niekoľko desaťročí, aby si používatelia osvojili nové technológie a naučili sa ich využívať vo výrobnom procese i v ostatných činnostiach.

Ukazuje sa, že zmeny v globálnom ekonomickom prostredí rozdielne ovplyvňujú ekonomiky s rôznym stupňom ekonomického rozvoja. Prebiehajúce zmeny môžu ďalej prehĺbiť rozdiely medzi rozvinutými a menej rozvinutými krajinami. Menej rozvinuté krajiny veľmi často nedisponujú dostatočným množstvom ľudského kapitálu potrebného na využitie nových technológií v ekonomike, čo sťažuje ich difúziu. Keďže nové technológie spravidla vedú k substitúcii práce kapitálom, v podmienkach menej rozvinutých krajín s vysokými populačnými prírastkami môže ich rozšírenie negatívne vplývať na zamestnanosť.

V poslednom období poznamenal prechod k znalostnej ekonomike, ako aj skúmanie s ním spojených procesov nástup globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Svetová ekonomika sa po prekonaní krízy ocitne v novej situácii, vyžadujúcej zohľadnenie zmenených podmienok vo všetkých oblastiach ekonomického života. Na vývoj spojený s prechodom k znalostnej ekonomike, ale aj na globálnu finančnú a hospodársku krízu musí reagovať aj ekonomická veda, a tak naplňovať svoju teoreticko-poznávaciu a aplikačnú funkciu.

S cieľom zosystematizovať a vysvetliť často sa iba formujúce prístupy a termíny súvisiace s prechodom k znalostnej ekonomike pripravil kolektív pracovníkov Ekonomickej univerzity v Bratislave **Slovník znalostnej ekonomiky**. Slovník vychádza ako príspevok autorského kolektívu k oslavám 70. výročia založenia vysokoškolského vzdelávania ekonomického zamerania na Slovensku a vzniku predchodkyne Ekonomickej univerzity v Bratislave. Veríme, že sa stane užitočným a zaujímavým referenčným zdrojom pre všetkých, ktorí chcú získať nové informácie či ozrejmiť si niektoré z termínov, ktoré súvisia s rôznymi aspektmi fungovania znalostnej ekonomiky. Budeme radi, ak sa nám tento cieľ podarilo naplniť a rovnako budeme vďační aj za pripomienky a námety k slovníku.

Rudolf Sivák
vedúci autorského kolektívu

Introduction

Last decades have been influenced by the diffusion of new technologies and by consequent changes in economies and societies of such importance that we think of a new stage of the development of economies most frequently referred to as knowledge economy. The term knowledge economy was first used in the second half of 20th century with respect to the economy which is predominantly based on the use of information and knowledge. In 90-ties of 20th century the use of the term spread in relation to changes in the production processes of developed countries and the expansion of industries producing computer software, telecommunication firms, educational and research institutions and their increased contribution to the economic growth. However, some analysts have expressed doubts about the existence of knowledge economy, or they have questioned, if it brings a new and different quality compared to the previous stage of development. They point out that knowledge has always been an important factor of development facilitating innovation and technological change, and in current period only the range and dynamics of these processes has grown. We share an alternative opinion stating that the current stage of development is not only connected with the increased quantity and dynamics of technological change, but it represents a qualitatively new stage of development. The study of the knowledge economy is currently often related to issues of the globalization of markets, their deregulation at national and international levels, to the impact of growing accessibility of information and communication technologies in all areas of economic activities. Also, the growing impact of computer networks, internet, information and the role of knowledge in economic activities and in the development of sophisticated products and services are also looked at.

It is obvious that in the knowledge economy technological change and knowledge determine and modify economic development. Knowledge economy becomes an integral part of a global economic environment, in which the boundaries between individual national economies become relative. At the same time it should be noted that the development of the knowledge economy is related to the complex of economic and non-economic factors. For instance the World Bank in its Knowledge Economy Index focuses attention on the system of economic incentives and institutional framework, education and training, innovation and technologies, infrastructure in the area of information and communication technologies as core pillars of knowledge economy.

In current economic theories the level of knowledge and technology are frequently considered as separate production factors. The increasing level of knowledge and capabilities of individuals increase productivity of other production factors and thus, become crucial for the long term economic growth. Knowledge stimulates

the creation of more effective production methods and the development of new, more sophisticated goods and services, increases the pace of technological change and diffusion of the technology. It is a specific characteristic of knowledge that its inventory does not decrease with its utilisation and the value of knowledge increases with its increased exploitation.

Although the beginnings of technological changes could be observed already in 40-ties of 20th century, when first computers appeared, it took almost half a century until this invention spread and influenced the productivity. This is frequently explained by the need for the number of computers to reach specific critical value to influence in a substantial way the functioning of economies and societies. At the same time it took several decades for users to master new technologies in the production process and other economic activities.

Changes in the global economic environment have a varying impact on economies at different stages of economic development. Experts point out, that ongoing developments may further deepen the differences between developed and less developed countries. Less developed countries frequently do not possess sufficient quantities of human capital needed for the utilisation of new technologies, which hinders their diffusion. Since, as a rule, new technologies lead to the substitution of labour by capital, in less developed countries, characterized by high birth-rate dynamics, their spread can negatively impact on the employment.

Recently, the transition to knowledge economy as well as the study of related processes was influenced by the global financial and economic crisis. After the crisis is over, the world economy will appear in a new situation requiring rethinking the impact of changed conditions on all areas of the economy. Economic science must reflect upon the developments related to the transition to the knowledge economy, but also the global financial and economic crisis, and doing so to meet its theoretical and praxeological functions.

To systemise and explain approaches, which are frequently only being developed, the team of academics from the University of Economics in Bratislava prepared **The Dictionary of Knowledge Economy**. The Dictionary is being published as a contribution of authors to the 70th anniversary of founding economic higher education in Slovakia and the establishment of the ancestor of the University of Economics in Bratislava. We believe that it becomes a useful and interesting reference for all, who are looking for new information, or want to clarify terms related to various aspects of the functioning of the knowledge economy. We are pleased, if we succeeded in meeting this goal. At the same time we will be grateful for all comments and suggestions, which might help to improve the content of the Dictionary.

Rudolf Sivák
Lead author

A

ABC metóda (*Activity Based Costing – ABC method*) – (nazývaná aj Parettova metóda alebo metóda kritickej menšiny) predpokladá diferencovaný prístup ku skupinám určitého celku, predovšetkým z hľadiska ich vplyvu na plnenie funkcie daného celku. Jej použitie v hospodárskej praxi je veľmi široké: od manažmentu portfólia výrobkov firmy, cez manažment zásob, riadenie kvality, až po klasifikáciu výrobných operácií. Najčastejšie sa používa pri riadení a plánovaní zásob podniku. Jednotlivé druhy potrebných surovín, materiálov, polotovarov či výrobkov sa klasifikujú podľa svojho podielu na celkovej hodnote daných materiálových potrieb, alebo na nákladoch na zásobovanie.

absorpčná schopnosť (*absorptive capacity*) – schopnosť firmy identifikovať, asimilovať a využiť znalosti z okolitého prostredia. Firmy sa odlišujú v schopnosti pochopiť význam dôležitosti nových informácií, asimilovať ich a komerčne zhodnotiť. A. s. firmiem je do veľkej miery výsledkom znalostí získaných v predchádzajúcom období a závisí od okolitého prostredia, v ktorom sa firma nachádza. Firmy, ktoré uskuotočňujú vlastný výskum a vývoj, sú schopné lepšie využiť externé znalosti. Preto sa a. s. často meria investíciami do výskumu a vývoja alebo prostredníctvom vzdelanostnej úrovne pracovníkov.

adaptačné stratégie (*adaptation strategies*) – postupy a rámcové smernice na uplatňovanie adaptácie pri znižovaní chudoby, potravinovej bezpečnosti, energetickej bezpečnosti v štruktúre udržateľnosti daného regiónu alebo sektora. Tento prístup umožňuje regionálne plánovanie adaptácie cezhraničných ekosystémov a oblastí, ako sú

lesy, rieky a pod. Ich charakter závisí od veľkosti a charakteru pozorovaných zmien, hodnotenia súčasnej a budúcej zraniteľnosti a kapacity na adaptáciu.

adaptácia a mitigácia (*adaptation and mitigation*) – proces prispôbovania sa prírodných alebo humánnych systémov novému alebo meniacemu sa prostrediu (ekol.). Adaptácia na zmenu klímy znamená prispôbiť sa súčasným alebo budúcim vplyvom zmeny klímy, ktoré môžu predstavovať riziká alebo príležitosti. Medzi druhy adaptácie patrí očakávaná a reaktívna, súkromná a verejná, autonómna a plánovaná (ekol.) aktivita človeka zameraná na zníženie množstva zdrojov a emisií alebo zvýšenie kapacít zásob skleníkových plynov. Cieľom opatrení mitigácie je zvyšovanie a podpora efektívnosti využívania zdrojov energie a technológií pri ľudskej činnosti.

agentské náklady/agentúrne náklady (*agency costs*) – vznikajú ako dôsledok konfliktných záujmov najmä medzi manažermi a vlastními podnikmi. Ide o dodatočné náklady spojené s kontrolovaním manažérov a náklady súvisiace s tvorbou zainteresovanosti manažérov, aby konali v záujme vlastníkov.

agentúra, Národná agentúra pre rozvoj MSP (*National Agency for Development of Small and Medium Enterprises*) – vznikla spoločnou iniciatívou programu Európskej únie PHARE a vlády SR. Je záujmovým združením právnických osôb, predovšetkým siete regionálnych poradenských a informačných centier (RPIC), podnikateľských a inovačných centier (BIC) atď. Podporu malých a stredných podnikov (MSP) zabezpečuje realizáciou programov pre MSP v regiónoch SR formou finančných návratných a nenávratných výpomocí.

Slovník znalostnej ekonomiky

Rudolf Sivák a kolektív

1. vydanie

Vydal: **SPRINT** dva

Bratislava 2011

Edícia Economics

Podklady pre tlač a zalomenie dodala Ekonomická univerzita v Bratislave

Tlač a knih. spracovanie: SOŠ polygrafická, www.polygraficka.sk

Distribúcia: Vydavateľský dom Elita, Trenčianska 56/F, Bratislava, www.elita.sk

© Ekonomická univerzita v Bratislave

Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava 5

URL: <http://www.cuba.sk>

ISBN 978-80-89393-45-9